

J. Robert Kudelski

Złoto Wrocławia

— Narodziny legendy —

MELANŻ
Warszawa 2019

Ucieczka z łupami

Tajemnica Złota Wrocławia - legendarnego depozytu wywiezionego z wrocławskich banków pod koniec II wojny światowej - od dziesięcioleci wzbudza emocje osób pasjonujących się tą tematyką. Większość z nich, uwiedzionych magią „nazistowskich skarbów”, jest przekonana, że transport zawierający sztaby bankowego złota, cenną biżuterię ze sklepów jubilerskich, zasoby pochodzące z obozów zagłady i prywatny majątek mieszkańców Wrocławia został ukryty na terenie Dolnego Śląska. Dyskusyjna pozostaje tylko kwestia wielkości tego ładunku - mówi się o kilku lub kilkunastu tonach złota złożonych w kilkudziesięciu skrzyniach. W ciągu dekad minionych od zakończenia wojny podjęto liczne próby odnalezienia tego skarbu. Wielu badaczy było przekonanych, że zna miejsce jego ukrycia. Wydobycie cennych przedmiotów miało stanowić tylko kwestię czasu. W poszukiwaniu Złota Wrocławia zaangażowano poważne środki finansowe, dużą ilość sprzętu oraz licznych specjalistów - od domorosłych eksploratorów przez jasnovidzów i różdżkarzy po geofizyków, inżynierów, oficerów i żołnierzy służby czynnej oraz funkcjonariuszy służb specjalnych. Mimo poniesionych nakładów i zapowiedzi, że nazistowski skarb jest na wyciągnięcie ręki, do dziś nikomu nie udało się go odnaleźć. Co się stało ze Złotem Wrocławia? Odpowiedź na to pytanie wymaga nie tylko dokonania oceny informacji

uzyskanych od osób, które miały uczestniczyć w operacji jego ukrycia, ale również gruntownej analizie dokumentacji związanej z operacjami finansowymi III Rzeszy oraz ewakuacją majątku ruchomego z terenów zagrożonych działaniami wojennymi. Materiałów źródłowych, które mogą pomóc w ustaleniu wydarzeń związanych z operacją ukrycia Złota Wrocławia, jest bardzo mało. Dlatego konieczne jest prześledzenie schematów działalności niemieckich władz cywilnych i wojskowych starających się pod koniec wojny zabezpieczyć surowce, zasoby prywatne i dziedzictwo kulturowe (muzea, biblioteki i archiwa). Przy okazji warto podkreślić, że mimo iż tego typu działania są naturalnie wpisane w konflikty zbrojne, to II wojna światowa okazała się w tym względzie wydarzeniem bez precedensu.

Zamiar zdobycia jak największej ilości łupów wojennych, mimo iż tego typu działań zabraniały konwencje międzynarodowe, był integralną częścią agresywnej polityki III Rzeszy. Jej pierwsze symptomy można było dostrzec w 1938 roku – jej ofiarami padli zamożni Austriacy wyznania mojżeszowego, którzy po Anschlussie stali się celem bezwzględnej grabieży. Większość polityków potraktowała te wydarzenia jako jednorazowy „epizod”. Jednak sposób, w jaki niemieccy urzędnicy, wojsko i policja dokonywali „zabezpieczenia” majątku publicznego i prywatnego, powinien być ostrzeżeniem przed bezwzględnością naziistów. Wiedeński korespondent amerykańskiej stacji radiowej CBS (Columbia Broadcasting System) William L. Shirer z przerażeniem relacjonował wydarzenia z marca 1938 roku: „Niemał zderzyliśmy się z kilkoma esesmanami, wynoszącymi z piwnicy srebra i inne łupy. Jeden niósł pod pachą oprawiony w złotą ramę obraz. Inny, kapitan, bez cienia

▷ Josef Löwenherz – przewodniczący wiedeńskiej gminy żydowskiej z oficerami SS (w środku Herbert Hagen, z prawej Adolf Eichmann) przejmującymi własność jej członków

(Bundesarchiv 152-65-15A)

zażenowania wynosił całe naręcza srebrnych noży i widelców [...] Zbiory brata barona Alphonse'a [Rothschilda], który wyjechał z kraju zaledwie kilka dni wcześniej, zostały natychmiast skonfiskowane, jak również obrazy i biblioteka barona [Rudolfa Rittera] Gutmanna, porcelana [Ferdinanda] Bloch-Bauera [i należące do rodziny obrazy Gustawa Klimta], kolekcje Haasa, Kornfelda, Troscha, Goldmana, Bondy'ego i wielu innych"¹. Naziści zajęli również majątek osób, które opuściły Austrię, zanim zamknięto granice

¹ L.H. Nicholas, *Grabież Europy. Losy dzieł sztuki w Trzeciej Rzeszy i podczas drugiej wojny światowej*, Kraków 1997, s. 41.

Złoto Wrocławia

Narodziny legendy • Złoto Wrocławia
w Kotlinie Kłodzkiej? • Zeznania Herberta
Klosego • Tajemnicza misja • Gdzie
leży prawda? • *Kim jesteś kapitanie?*
• Kryptonim „Wartownik” • Służba
Bezpieczeństwa i złoto III Rzeszy • Kiedy
legenda staje się faktem?